

Дискурс

**СТИЛІСТИКА ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ
«THE MAKING OF BLACK LIVES MATTER»
КРІСТОФЕРА ДЖ. ЛЕБРОНА**

Київ – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ФУНКЦІЙНО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КНИГИ КРІСТОФЕРА ДЖ. ЛЕБРОНА “THE MAKING OF BLACK LIVES MATTER”.....	6
1.1. Огляд джерела та відомості про автора.....	6
1.2. Характеристика стилю тексту “The Making of Black Lives Matter” та підходи до його перекладу.....	7
Висновки до розділу 1.....	10
РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КНИГИ КРІСТОФЕРА ДЖ. ЛЕБРОНА “THE MAKING OF BLACK LIVES MATTER”.....	11
2.1. Лексичні аспекти у “The Making of Black Lives Matter” та специфіка їх перекладу.....	11
2.2. Граматичні особливості перекладу “The Making of Black Lives Matter”	17
Висновки до розділу 3.....	20
РОЗДІЛ 3. ЗАСОБИ СТИЛІСТИЧНОЇ ВИРАЗНОСТІ В ПЕРЕКЛАДІ “THE MAKING OF BLACK LIVES MATTER”	21
3.1. Прямі та інтертекстуальні метафори у книзі “The Making of Black Lives Matter” та способи їх перекладу українською мовою.....	21
3.2. Екстралінгвальні фактори в перекладі метонімії у “The Making of Black Lives Matter”.....	23
3.3. Особливості перекладу гіперболи як виразного засобу індивідуального стилю у “The Making of Black Lives Matter”.....	26
Висновки до розділу 3.....	28
ВИСНОВКИ.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31

ВСТУП

У сучасній перекладацькій діяльності особливе місце займають тексти американського політичного дискурсу, особливо, промови президентів, політиків, державних діячів, що обумовлює швидку появу перекладів цих промов українською мовою. Завдяки розвиненій системі медіа політична комунікація, а саме – політичні новини, репортажі з місць політичних подій, інтерв'ю з видатними американськими політиками, обзори політичної ситуації в Америці мають швидке відображення в українських медіа завдяки їх перекладу українською мовою. Популярністю користуються також переклади біографій американських політиків, їхні мемуари й трактати на різні політичні теми. Однак, є ціла низка політичних подій, які відображено в американській науковій та науково-популярній літературі, проте, перекладів цих актуальних політичних текстів українською мовою існує дуже мало. Пояснюється це соціо-культурними розбіжностями при передачі основного політичного дискурсу українській аудиторії та втратою сенсу політичної події за некоректною передачею його суті українською мовою.

Однією з таких подій став протест проти расового насилля під гаслом руху «Black Lives Matter», що набув глобальної популярності у 2020 році після загибелі афроамериканця Джорджа Флойда під час його затримання поліцією. Однак, спірна особистість Джорджа Флойда й акти вандалізму під час протестів змусили українську аудиторію зберігати нейтралітет щодо всіх подій, пов'язаних з рухом BLM. Ураховуючи вищезазначене, для перекладу і дослідження обрано наукову роботу Крістофера Дж. Лебрана «The Making of Black Lives Matter», в якій він пояснює сутність руху BLM, наводить приклади, підтвержені реальними подіями і персоналіями.

Актуальність роботи полягає в обґрунтуванні доцільності збереження авторського стилю для перекладу політично-коректних текстів за актуальною сучасною проблематикою, з урахуванням соціокультурних розбіжностей читацької аудиторії.

Метою дослідження є виявлення специфіки перекладу соціокультурних та авторських рис наукового тексту, який описує політично-чуттєву тему.

Досягнення мети передбачає вирішення наступних **завдань**:

а) виявити функційні особливості наукового стилю в книзі «The Making of Black Lives Matter»;

б) ідентифікувати соціально й культурно марковані лексеми-реалії тексту джерела;

в) окреслити коло політично-коректної термінології для перекладу «The Making of Black Lives Matter»;

г) застосувати доречні перекладацькі трансформації для українського перекладу тексту джерела;

д) встановити образну специфіку тексту джерела;

е) узагальнити способи перекладу мовних реалій усіх рівнів для політично коректного відображення соціо-культурної специфіки тексту джерела.

Об'єктом дослідження є оригінал і переклад мікрофрагментів тексту «The Making of Black Lives Matter», що містять мовні одиниці репрезентації проблематики руху BLM.

Предметом дослідження є стратегія й трансформації перекладу, що передбачають збереження авторського стилю, виконання політично-коректного перекладу тексту та врахування соціо-культурних розбіжностей читацької аудиторії.

Матеріалом дослідження слугували текст оригіналу «The Making of Black Lives Matter» Крістофера Дж. Леброна англійською мовою обсягом 54726 знаків та власний переклад українською мовою загальною кількістю 55826 знаків.

Для досягнення мети використано таку **методологію**:

– *Аналіз словникових дефініцій*. При перекладі політичної термінології та безеквівалентної зіставлялись визначення у декількох словниках та формувались адекватні переклади лексем, доступні і зрозумілі цільовій аудиторії.

– *Трансформаційний аналіз*. Проаналізовано подібності і розбіжності тексту оригіналу та його перекладу, детально охарактеризовано трансформації, які було застосовано при перекладі політичного тексту з метою досягнення адекватного політкоректного перекладу.

– *Стильовий аналіз*. Під час стильового аналізу приділено увагу наявним стилістичним засобам, які були використані у тексті оригіналу та відтворенні у перекладі.

Теоретичне значення дослідження полягає у визначенні й обґрунтуванні власної культурно-стилістичної перекладацької стратегії, за якою максимально збережено стиль тексту джерела.

Практичне значення отриманих результатів полягає у застосуванні власної перекладацької стратегії, яка може бути використана для перекладу інших текстів з політичної теорії.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і списку використаної літератури. Загальний обсяг роботи становить 33 сторінки, з них – 30 сторінок основного тексту. Список літератури містить 29 найменувань, з них англійською мовою – 24.

РОЗДІЛ 1

ФУНКЦІЙНО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КРІСТОФЕРА ДЖ. ЛЕБРОНА «THE MAKING OF BLACK LIVES MATTER»

1.1. Огляд джерела і відомості про автора

Книга «The Making of Black Lives Matter» – це суспільне, історичне та аналітичне дослідження філософа, доцента університету імені Джона Гопкінса Крістофера Дж. Леброна. Воно було вперше опубліковано у травні 2017 року за сприяння видавництва Oxford University Press у місті Нью-Йорк.

У книзі всебічно та об'єктивно досліджується багаторічна боротьба афроамериканського населення за свої громадянські і політичні права, свободу, демократію, рівність і гідне ставлення, що зрештою знайшло відображення в ідеології суспільно-політичного руху Black Lives Matter або BLM. Фундаментальне дослідження Крістофера Дж. Леброна є міждисциплінарним і ґрунтується поєднанні знань з афроамериканських студій, історії, філософії, гуманітарних, суспільних й політичних наук. Автор відстежує інтелектуальні засади сучасного руху BLM, пояснює емоції, вимоги, занепокоєння та переконання активістів і прихильників руху широкій громадськості.

Проблематика книги полягає в ідентифікації, описі та детальному аналізі важких проблем, притаманних сучасному американському суспільству, що не втратили своєї актуальності й сьогодні, а саме: расизм, злочини на ґрунті ненависті, правоохоронна система, що дискримінує афроамериканців, поліцейське насилля, расове профілювання та упереджене мислення.

Автор книги, Крістофер Дж. Леброн є доцентом з філософії в університеті імені Джона Гопкінса. Перша книга Крістофера Дж. Леброна «The Color of Our Shame: Race and Justice In Our Time», надрукована у 2013 році видавництвом Оксфордського університету, здобула нагороду як найкраща книга з політичної теорії від Фонду Американської Асоціації Політичних наук. Продовженням наукових пошуків з обґрунтування соціально-політичного руху BLM стала книга

«The Making of Black Lives Matter», надрукована у 2017 році так само видавництвом Оксфордського університету і визнана науковою історією соціального руху BLM, що глибоко досліджує його витoki і поєднує їх з давньою традицією боротьби афроамериканців за свободу і рівні права.

У 2018 році Крістофер Дж. Леброн став переможцем Премії Гієта в царині гуманітарних наук. Його роботу визнано однією з найперспективніших і такою, що має значний вплив на сучасну культуру американського суспільства. Однак, Крістофер Дж. Леброн на цьому не зупиняється. Окрім академічних публікацій, він є автором великої кількості філософських статей у відомих газетах і журналах, таких як Нью-Йорк Таймз, Стоун, Бостон ревью, Атлантик та Білборд.

Книга Крістофера Дж. Леброна «The Making of Black Lives Matter» визнана науковою історією руху BLM. Це згадується в офіційних оглядах книги на сторінках сайтів декількох американських університетів. До того ж, сам автор книги в одному з інтерв'ю схарактеризував її як таку, що містить теоретичні ідеї щодо руху BLM, а також підкреслював використання інтелектуального підґрунтя минулого для обґрунтування політичного сьогодення (What is it like to be a Philosopher? 2017).

1.2. Характеристика стилю тексту «The Making of Black Lives Matter» та підходи до його перекладу

Визначаючи стиль книги «The Making of Black Lives Matter», звернемося до класичної теорії стилістики, а саме, до визначення загального поняття стилю, запропонованого Кеті Вейлз (Wales, 2014) у стилістичному словнику, як відмітної манери усного або письмового спілкування. При цьому, автор словника зазначає, що стиль літературної мови може варіюватися в залежності власне від тексту, жанру та епохи.

Натомість, Джин Боаз Бейер, пов'язуючи стиль із перекладом, застерігає перекладачів від визначення стилю за певним набором категорій. Він пропонує розглядати стиль, як композицію унікальних текстових елементів, притаманних

певному автору. Додатково, Джин Бейєр визначає низку порад щодо передачі авторського стилю мовою перекладу (Jean Voase-Beier, 2014).

Характерні ознаки академічного письма були визначені Гарольдом Рабиновичем та Сюзанною Вогель, зокрема, упорядкована структура тексту, чітке визначення теми дослідження, виклад дослідження, що супроводжується відповідними прикладами; різноманіття лексичних і граматичних засобів оформлення тексту, використання цитат, бібліографічних посилань, належне використання термінології і спеціалізованої наукової лексики (Harold Rabinowitz, Suzanne Vogel, 2009). До того ж, комплексний аналіз тексту, за Патріцією Канінг, має відбуватись з урахуванням функційних особливостей авторського стилю через різноманітні метафункції передачі ідеї потенційній цільовій аудиторії (Patricia Canning, 2014: 45–67).

Отже, нами виокремлено основні функції тексту «The Making of Black Lives Matter»: інформативна, аналітична і переконлива. Інформативна функція полягає в ознайомленні читача із соціально-політичним рухом Black Lives Matter, суттю його діяльності та ідеями його створення. Аналітична функція тексту пов'язана із аналізом подій, політичної ситуації та соціально-культурного середовища, в якому було започатковано рух Black Lives Matter. Переконлива функція тексту знаходить відображення у цитуванні визначних афроамериканських особистостей минулого, що додає комунікації автора з читачем обґрунтованості й об'єктивності.

Встановивши, що текст джерела написано науковим стилем, нижче ми розглядаємо структурні, лексичні та змістовні особливості дослідження Крістофера Дж. Леброна «The Making of Black Lives Matter». Книга складається зі вступу, що має назву «Naming the Dead in the Name of the Living», чотирьох взаємопов'язаних розділів, висновків і післямови. Кожний розділ книги присвячений певному аспекту з історії формування та розвитку руху Black Lives Matter, починаючи з далекого минулого й завершуючи 2017 роком, коли це дослідження було надруковано. Усі ключові тези Дж. Леброна були узагальнені у висновку під заголовком «The Radical Lessons We Have Not Yet Learned»,

та доповнені есе «Nobody's Protest Essay». При цьому, особлива увага була приділена перспективам і варіантам вирішення суспільних проблем, що були описані у книзі.

Насамкінець, книга «The Making of Black Lives Matter» виділяється наявністю великої кількості спеціалізованої лексики, передусім – політичної термінології, враховуючи назви політичних явищ, понять, процесів, документів, рухів та ідей. Дослідження історичного контексту руху BLM відзначається наявністю американських і, передусім, афроамериканських реалій, репрезентацій прямої мови і вставних речень.

Враховуючи особливості стилю Крістофера Дж. Леброна і специфіку соціально-політичної тематики тексту джерела, необхідно визначити відповідну стратегію перекладу книги «The Making of Black Lives Matter» українською мовою. В Енциклопедії досліджень перекладу йдеться про науковий експеримент вчених Асаді and Сегіно, пов'язаний із визначенням стратегій перекладу, до якого було залучено дев'ять експертів. Висновком стало, що кожен експерт визначив власну стратегію перекладу спираючись на аналіз тексту джерела, його лексичні, синтаксичні і стилістичні особливості (Routledge Encyclopedia of Translation Studies, 2020: 542).

На важливості збереження культурних і стилістичних особливостей першоджерела наголошував Пітер Ньюмарк. Він висував стилістичні та культурні вимоги, які перекладач мусить виконувати при відтворенні тексту оригіналу мовою перекладу. За Ньюмарком, семантика тексту оригіналу має бути відтворена засобами мови перекладу так точно і виразно, наскільки це можливо; стиль тексту обов'язково має бути збережений. А відтворення стилістичних ефектів мови оригіналу визначав правилом «рамки естетичності» (Newmark, 1998: 147).

Отже, в процесі аналізу тексту джерела визначено, що політична тематика тексту обумовлює наявність безеквівалентної лексики, відзначено особливу побудову тексту обґрунтування автором ідеї створення руху BLM із цитуванням визначних особистостей минулого. Також, було визначено стратегію культурно-

стилістичного перекладу, за якою важливо було зберегти культурні і стилістичні особливості книги «The Making of Black Lives Matter».

Висновки до розділу 1

Книга Крістофера Дж. Леброна «The Making of Black Lives Matter», обрана в якості матеріала для перекладу та дослідження, присвячена створенню одного з найвідоміших сучасних рухів афроамериканського населення – BLM, його соціально-політичній та історичній значущості та сучасному розвитку.

Встановлено, що Книга Крістофера Дж. Леброна є науковим дослідженням із унікальним авторським стилем, який необхідно зберегти при передачі українською мовою. Отже, обрано культурно-стилістичну стратегію, за якою має бути максимально збережений автентичний стиль автора, соціально-політична та історична термінологія й образність тексту джерела.

Щоб переконатися, що за обраною стратегією були виконані всі стилістичні та культурні вимоги до перекладу, було проведено відповідний аналіз із зіставленням тексту джерела (англійською мовою), та власного перекладу українською мовою. У межах цього аналізу розглянуто лексичні, граматичні аспекти та стилістичні засоби, надано приклади кожного з них із поясненнями всіх рішень, прийнятих під час відтворення тексту українською мовою, що відображено в розділах 2 і 3.

РОЗДІЛ 2
ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КНИГИ
КРІСТОФЕРА ДЖ. ЛЕБРОНА
«THE MAKING OF BLACK LIVES MATTER»

2.1. Лексичні аспекти у «The Making of Black Lives Matter» та специфіка їх перекладу

Текст книги «The Making of Black Lives Matter» містить численні та ілюстративні посилання на визначні події в історії афроамериканців. До того ж, автор книги не тільки посилається історичні на факти, але й ґрунтовно пояснює суть явищ, що відбулися в історії і стали підґрунтям для створення руху BLM. Яскравим прикладом слугує детальний опис Гарлемського ренесансу як явища, що має монументальну цінність для темношкірих людей, які живуть у Сполучених Штатах. Такий сильний зв'язок з історією зумовив цілу низку реалій, які можна знайти в тексті книги.

За словами Рітви Леппігальме, реалії – це культурно специфічні слова та словосполучення, які пов'язують текст з його місцевим та часовим оточенням, тим самим надаючи йому певну ступінь «кольору» та «аромату» (Leppihalme, 2011: 127). В. І. Карабан зазначає, що реалії зазвичай належать до безеквівалентної лексики, тобто не мають прямого еквівалента в цільовій мові (Карабан, 2004: 421). Отже, відтворення реалій мови джерела цільовою мовою є досить складним для перекладача.

Ще одне випробування для перекладача при роботі над реаліями полягає в тому, що він ніколи не знає точного обсягу фонового знання цільової аудиторії. Відповідно до концепції П. Ньюмарка, існує три типи читачів: «експерти», «освічені» та «необізнані», при цьому кожний з цих типів вимагає власного індивідуального підходу до перекладу реалії (Newmark, 2010: 300). Ґрунтуючись на класифікації читачів, запропонованій Ньюмарком, припускаємо, що всі вони можуть бути зацікавлені у читанні дослідження Крістофера Дж. Леброна. Відтак, «The Making of Black Lives Matter» може привернути увагу широкого

різноманіття людей з різним обсягом фонових знань, що обов'язково має враховуватися під час перекладу цієї книги.

З метою забезпечення адекватного відтворення реалій джерела мовою перекладу для української аудиторії нами обрано стратегію локалізації, яка, згідно з Гартлі, полягає у «адаптуванні тексту до лінгвістичних і культурних очікувань цільової «локалії» (Hartley, 2009: 107). Чітке тлумачення терміну «локалія», що нерозривно пов'язаний з поняттям локалізації, запропонував Пітер Сандріні. Він вважає за «локалію» ніщо інше як «поєднання мови та географічного регіону з урахуванням культурних імплікацій». Тим не менш, він наголошує на тому, що «локалію» не можна ототожнювати ані з мовою, ані з культурою, оскільки вони «більш всебічні, більш укорінені та значно менш леткі, ніж будь яка «локалія». Однак мова та культура є ключовими складовими «локалії» (Sandrini, 2008: 2). Локалізація охоплює широку низку лексичних трансформацій, серед яких найважливішою є адаптація. Отже, під час аналізу методів перекладу реалій першоджерела ми послуговуватимемося системою лексичних трансформацій, що була розроблена Анною Фернандез Гуеррою. З-поміж усіх трансформацій, які вона виокремила, особливо поширеними у перекладі були адаптація, описовий переклад (експлікація), опущення, еквіваленція, модуляція, дослівний переклад, генералізація та конкретизація (Guerra, 2012).

Адаптація відбувається коли перекладач вводить нову реалію, яка була б більш знайомою та зрозумілою цільовій аудиторії замість збереження та відтворення оригінальної реалії. Часто адаптація проводиться через один з її підвидів – еквіваленцію. Під еквіваленцією розуміють опис ситуації вкрай відмінними стилістичними або структурними методами задля створення еквівалентних текстів (Guerra, 2012). Адаптація призводить до певних культурних втрат у тексті перекладу, однак, її використання є доцільним у випадках, коли оригінальна реалія не несе в собі ключового лексичного та культурного значення, а отже може бути адаптована при перекладі за допомогою іншої локалізованої реалії, якщо вона має наближене значення та культурну імплікацію до тієї реалії, що була вжита у тексті оригіналу.

Адаптацію оригінальної реалії у перекладі шляхом еквіваленції можна побачити у таких прикладах:

... *Harlem is not merely a Negro colony or community, it is a city within a city, the greatest Negro city in the world* (Lebron, 2017: 45)

... *Гарлем – це не якась колонія чи громада темношкірих, це місто всередині міста, найбільший «Чорний поліс» у світі.*

У цьому фрагменті ми використали еквіваленцію, відтворивши оригінальну лексему city в українській мові із запозиченням слова «поліс» грецького походження. Семантично, «поліс» є ідеографічним синонімом до слова city – «місто», який у перекладі замінює це нейтральне слово «місто» й водночас протиставляється поняттю «колонія», отже, не лише не суперечить проблематиці книги, а навпаки – семантично та контекстуально доповнює її.

Наступний приклад пов'язаний із реалією «New Negro», що є однією з найчастіше вживаних автором у книзі «The Making of Black Lives Matter»:

What did Locke mean to signify by the term, the «New Negro»? (Lebron, 2017: 46).

Що саме Локк мав на думці, створюючи поняття «Новий Негр»?

У цьому випадку, при перекладі реалії «New Negro», ми так само використали еквіваленцію. Це рішення було прийняте цілеспрямовано, адже етимологічно ця реалія представляє собою термін, розроблений видатним афроамериканським мислителем Аланом Локком в першій половині XX століття (Black America, 2011: 162). На думку автора дослідження, Крістофера Дж. Леброна, цей термін є «очевидно застарілим» і «контрпродуктивним для расового примирення». Однак, застосовуючи його у дослідженні як такий, що заохочував афроамериканців до переосмислення свого місця та власної цінності в сучасній цивілізації, автор пояснює читачам справжнє значення цього терміну. Таким чином, використання еквіваленції у цьому випадку є контекстуально обґрунтованим.

В окремих випадках, автор тексту джерела власноруч приймає рішення щодо методу перекладу тієї чи іншої реалії. Це значно полегшує роботу перекладача, звільняючи його від необхідності аналізувати переваги та недоліки перекладацьких трансформацій, щоб обрати з-поміж них ту, яка найкраще

відповідає вимогам визначеної комунікативної ситуації. Однак, нами виявлено лише один випадок, коли автор обрав метод відтворення оригінальної реалії замість перекладача. Цей випадок розглядається нижче:

Notice ... the equivocation between the idea of being a «real Negro» and a 'bama Nigger [Alabama nigger – colloquialism for a black person from the rural parts of the Deep South] and the connotations that such a black person would be naïve (Lebron, 2017: 59).

... я зауважу те, як поняття «справжній Негр» підмінюється поняттям «'бама Ніггер» [«Алабамський ніггер» – це розмовне найменування афроамериканця з сільських районів далекого Півдня] та закладеною в цей образ незрілістю.

У цьому фрагменті автор власноруч пропонує читачам опис афроамериканської реалії Alabama nigger – «Алабамський негр» / «Негр з Алабами», при цьому його її скорочений варіант 'babama nigger' подається у дужках. Як видно із зіставлення фрагменту тексту джерела і його перекладу, таке рішення автора спонукає нас застосувати буквальний переклад до вищезазначеної реалії, тобто, не вживати жодних додаткових лексичних трансформацій, адже Дж. Леброн вважав, що цю реалію не завадить пояснити навіть самим американцям. Отже, у разі необхідності цієї експлікації для української аудиторії, жодних сумнівів не залишається. Однак, не менш важливими є причини, які підштовхнули автора до зазначеного рішення. Наші припущення ґрунтуються на етимології та політичній коректності терміну Negro – «Негр» (Cambridge Academic Content Dictionary, 2009: 630) і однієї з його похідних форм – nigger, яку Леброн вжив у наведеному вище реченні. Цей термін походить від романських мов, а саме португальської та іспанської, із значенням «чорний». Попри те, що в англійській мові термін «Negro» та всі похідні від нього слова здебільшого вважаються образливими, неполіткоректними та навіть дискримінаційними, автор все одно зберіг їх у своїй роботі без жодних синонімічних замінів або адаптацій. Таким чином, враховуючи те, що в історії України не було дискримінаційного ставлення до афроамериканців, ми вважаємо

цілком виправданим застосування вказаних реалій в українському перекладі без жодних змін.

Розмірковуючи над історією, мистецтвом, цінностями, культурою протесту BLM, соціальними проблемами та випробуваннями афроамериканців, Крістофер Дж. Леброн не міг уникнути використання спеціалізованої термінології, оскільки всі ці питання формують проблематику та тему його дослідження. Відтак, вони невідривно пов'язані з політичною, суспільною та історичною ситуацією у США. Отже, велика кількість політичних, соціальних і історичних термінів у книзі Леброна є як стилістично, так і тематично зумовленою. Багато таких термінів належать до інтернаціоналізмів – мовних одиниць, які були запозичені з мови оригіналу щонайменше трьома генеалогічно відмінними від неї мовами та укорінилися в них у ідентичних або подібних до оригіналу формах (Корунець, 2017: 128). Більшість інтернаціоналізмів у сучасних європейських мовах етимологічно походять з давньогрецької та латинської мов. На думку І. Корунця значення політичних, соціальних і історичних інтернаціоналізмів можна відтворити українською мовою за допомогою чотирьох методів: дослівний переклад, транскрипція, описовий переклад і синонімічна заміна (Корунець, 2017: 128). При перекладі значної кількості політичних інтернаціоналізмів першоджерела ми застосували дослівний переклад і адаптивну транскрипцію, зокрема:

Harlem Renaissance – Гарлемський ренесанс; institutional corruption – інституційна корупція; conditions of racial oppression, lynching, and segregation – умови расового пригноблення, лінчування та сегрегації; features of American society and democracy – атрибути американського суспільства та демократії; radical potential – радикальний потенціал.

Водночас, політична, соціальна та історична термінологія була відтворена шляхом описового перекладу у випадках, коли доступність цих термінів для української аудиторії вбачалася нами сумнівною, або за умов, коли їх дослівний переклад був би логічно, прагматично або стилістично невідповідним до норм української мови, що проілюстровано у прикладах нижче:

Police brutality – поліцейська жорстокість or поліцейське насилля instead of «поліцейська брутальність»; *Great Migration* – Велике Переселення instead of «Велика Міграція»; *Emancipation Proclamation* – Прокламація Лінкольна про звільнення рабів instead of «Прокламація про Емансипацію»; *self-definition* – самовизначення instead of «самодефініція»; *Roosevelt's New Deal* – «Новий курс» Рузвельта instead of «Нова угода» Рузвельта.

Особливої уваги заслуговує переклад самого терміну *Black Lives Matter*, який позначає назву суспільно-політичного руху проти поліцейського насилля та расового профілювання й має фундаментальне значення для перекладеного тексту. При відтворенні цього терміну у тексті перекладу ми використали три методи, кожний з яких проілюстрований нижче:

The concluding words of this sentence are key, as we think about the relationship of Renaissance thinkers to the slogan of the day, «black lives matter» (Lebron, 2017: 52).

Заключні слова цього речення є ключовими, особливо коли ми роздумуємо над зв'язком ідеологів Гарлемського ренесансу та гасла сьогодення: «життя чорношкірих людей важливі».

...today, more than eighty years later, we must insist that black lives matter (Lebron, 2017: 61).

...сьогодні, понад 80 років потому, ми мусимо наполягати, що життя чорношкірих людей мають значення.

...and he, powerfully and defiantly, stood on top of it, performing the song that Black Lives Matter protesters would draw on weeks later (Lebron, 2017: 43).

...а Ламар, могутньо та зухвало, постає на його даху й виконує пісню, слова якої декілька тижнів потому стануть кредом активістів руху «Black Lives Matter».

У першому випадку термін *Black Lives Matter* був відтворений шляхом морфологічної заміни, а саме – аджективізації, коли дієслово тексту оригіналу *to matter* у перекладі замінили на прикметник «важливі», тоді як у другому прикладі бачимо додавання лексеми «мають» у тексті українською мовою (Brown, Miller, 2013: 11). Однак з боку лексичних аспектів саме третій приклад слід розглянути детальніше. При відтворенні терміну *Black Lives Matter* було вирішено зберегти

його автентичну лексичну форму і представити його українській аудиторії у його оригінальному вигляді – тобто «Black Lives Matter» у лапках. Явище, коли лексема тексту оригіналу не зазнає жодних трансформацій при перекладі, виключаючи навіть транскрипцію або транслітерацію, натомість зберігаючи свою первинну форму у тексті перекладу, було досліджене А. М. Козачуком (Козачук, 2013), який запропонував називати такі випадки терміном «інтергloseма».

Відтак, використання інтергloseми при перекладі вищевказаного терміну можна обґрунтувати тим резонансом, який викликав рух Black Lives Matter в усьому світі, внаслідок чого цей термін здобув глобальне визнання.

2.2. Граматичні особливості перекладу «The Making of Black Lives Matter»

Розглядаючи граматичні особливості викладу інформації в книзі Крістофера Дж. Леброна зауважимо, що одним з часто вживаних автором граматичних аспектів є пряма мова. Пряма мова тісно пов'язана з поняттям «інтертекстуальність». К. Вейлс визначає інтертекстуальність як явище, яке відбувається тоді, коли складові того чи іншого дискурсу переносяться в новий контекст за допомогою цитування (Wales, 2014: 236). Відповідно до цього визначення, пряму мову розуміємо як інтертекстуальну стратегію, яка вибудовується між текстом джерела і текстом перекладу на лексичному, граматичному та стилістичному рівнях (Bonabi, Jafarigohar, 2012). П. Ньюмарк наголошував, що будь які репрезентації прямої мови необхідно відтворювати суворо дотримуючись авторського стилю, в той час як усі «корекційні» коментарі, що стосуються змісту або моральної складової, зокрема політичної коректності, можна додавати лише поза межами перекладеного тексту (Newmark, 1998: 87).

З огляду на науковий стиль книги, головна функція якої полягає у аналізі історичних, політичних та соціальних факторів з досліджуваної тематики та у формулюванні тез, аргументів і висновків на їх основі. Таким чином, Крістофер Дж. Леброн постійно використовує пряму мову, цитуючи

інтелектуалів, активістів і вчених, чий праці та здобуття є релевантними до його дослідження, з метою обґрунтування своїх тверджень, підвищення рівня об'єктивності своєї роботи, та, що найважливіше, переконання своєї аудиторії (Turner, 2006 : 10). З цієї причини, збереження автентичності, але й водночас формування доступного перекладу всіх репрезентацій прямої мови тексту джерела у тексті українською мовою становлять надважливе завдання для перекладача. Головними трансформаціями при перекладі прямої мови були дослівний переклад, диференціація значень та морфологічні заміни, які дозволили узгодити речення тексту джерела з граматичними нормами української мови.

Locke observed, «It does not follow that if the Negro were better known, he would be better liked or treated. But mutual understanding is basic for any subsequent cooperation and adjustment» (Lebron, 2017: 48)

Він зазначає: «Це не означає, що якби Негр більше проявляв себе, його б всі полюбили і ставилися краще. Однак взаєморозуміння – це основа для будь-якої подальшої співпраці та компромісів».

Під час перекладу цієї репрезентації прямої мови, яка належить афроамериканському філософу Алану Локку, ми застосували дослівний переклад для забезпечення її найточнішого відтворення. Тим не менш, для того, щоб текст перекладу відповідав до граматичних норм української мови, ми використали морфологічну заміну, переклавши оригінальні граматичні конструкції пасивного стану в активному стані в українському тексті відповідно (Black America, 2011: 730).

При перекладі наступної репрезентації прямої мови, що належить афроамериканській письменниці та антропологу Зорі Ніл Герстон, було застосовано морфологічну заміну та транспозицію дієприкметникового звороту тексту оригіналу *tragically colored* в мові перекладу (Black America, 2011: 182).

Hurston was equally strident in speaking about her ability to continue discovering and making her self: «I am not tragically colored. There is no great sorrow dammed up in my soul, nor lurking behind my eyes. ... Even in the helter-skelter

skirmish that is my life, I have seen that the world is to the strong regardless of a little pigmentation more or less (Lebron, 2017: 57)

Також Герстон не шкодувала слів, коли розповідала про те, як продовжувала пізнавати себе та формувати своє «я»: «Колір моєї шкіри – не трагічний. Ані у своїй душі, ані в глибині очей я не стримую ніякого болю. ... Навіть у цьому хаотичному бойовищі, яким є моє життя, я зрозуміла, що цей світ належить сильним, незважаючи на такий дріб'язок як пігментація – більша чи менша.

Додатково, було використано диференціацію значень під час перекладу оригінального прикметника *helter-skelter* як «хаотичний» із додаванням стилістично маркованого українського іменника «бойовище» замість нейтрального іменника *skirmish*, що був вжитий в англійському першоджерелі (Macmillan Dictionary online).

Інший граматичний аспект, який слід відзначити як особливість авторського стилю – це вставні слова та речення. Згідно зі словником «Cambridge Dictionary of Linguistics», вставними вважаються ті слова або словосполучення, які вводяться всередину речення і є граматично повними. Додатково, вставні речення також називаються «уточнювальними» або «пояснювальними», оскільки часто вживаються як додатковий коментар (Brown, Miller, 2013: 330). Крістофер Дж. Леброн часто використовує вставні речення у своєму дослідженні. Як правило, вони передають додаткову інформацію про конкретних особистостей, згаданих в книзі у формі авторського коментаря або примітки. Незважаючи на те, що вставні речення відносно короткі та не містять в собі істотно важливої інформації, переклад українською мовою було здійснено без жодних упущень.

Під час перекладу наступного фрагменту, вставне речення *though did not entirely resolve* було відтворено шляхом дослівного перекладу – «хоча й не вирішує остаточно» із збереженням оригінальних дужок. Водночас, було застосовано морфологічні заміни та диференціацію значень при перекладі

оригінальних іменників embrace та rejection дієсловами «відстоюють» та «опираються» українською мовою.

Seeing the low-down folks as the majority, and measuring their embrace of individuality and rejection of standardization, Hughes deftly addressed (though did not entirely resolve) one of the long-standing near-paradoxes in theories of democracy... (Lebron, 2017: 53).

Вважаючи «людей низького звучання» більшістю і оцінюючи те, з якою завзятістю вони відстоюють власну індивідуальність та опираються уодноманітненню, Г'юз вправно підходить (хоча й не вирішує остаточно) до однієї з вікових суперечностей у теоріях демократії, яка межує з парадоксом...

Додатково, складений іменник near-paradox був відтворений за допомогою синтаксичної заміни, а саме шляхом створення підрядного речення «...яка межує з парадоксом», оскільки в українській мові немає прямого еквівалента вказаному складеному іменнику.

Висновки до розділу 2

З огляду на унікальність авторського стилю тексту та тематику, пов'язану із сучасним соціально-політичним рухом BLM, виявлено афроамериканські реалії в тексті джерела, окреслено коло історичної, соціальної і політичної термінології, досліджено кожен випадок окремо та застосовано відповідні трансформації для оптимальної передачі їх українською мовою. Особливу увагу приділено відтворенню ключового терміну «Black Lives Matter» в українському тексті за допомогою інтергloseми за його глобального визнання.

Проаналізовано інтертекстуальність джерела, представлену прямою мовою відомих особистостей та примітками автора, які визначено як основні граматичні аспекти, що потребують особливого підходу до передачі їх українською мовою. Таким чином, за основною стратегією перекладу використовувались тільки ті трансформації, які при перекладі максимально зберігали оригінальний стиль книги «The Making of Black Lives Matter».

РОЗДІЛ 3

ЗАСОБИ СТИЛІСТИЧНОЇ ВИРАЗНОСТІ В ПЕРЕКЛАДІ

3.1. Пряма та інтертекстуальна метафора у книзі «The Making of Black Lives Matter» та способи їх перекладу українською мовою

Зв'язок між стилістикою та перекладом досліджували К. Мальмкяєр і К. Віндл та дійшли висновків, що завдання перекладача полягає у відтворенні засобів стилістичної виразності тексту джерела в перекладі (за можливості); готовності до того, що читачі тексту оригіналу та тексту перекладу мають різні «когнітивні контексти», що відображається у стилі обох цих текстів і може складати певні труднощі для перекладу (Malmkjær, Windle, 2011: 4–5).

Під час стилістичного аналізу досліджуваного твору ми приділили увагу домінівним стилістичним засобам, які були використані у тексті оригіналу та відтворенні у перекладі. Згідно із спеціальним Оксфордським словником, стилістичний (літературний) засіб – це спеціальний термін, що застосовується в тексті для досягнення особливого ефекту. Іншими словами, стилістичні (літературні) засоби у тексті виділяються з-поміж інших лексем. Вони завжди відображають додаткову інформацію – на емоційному або логічному рівні (Oxford Dictionary of Literary Terms, 2015: 175). Крім того, Л. П. Єфімов підкреслює, що більшість стилістичних засобів сформувалися у мовах не природним чином, а отже нездатні повноцінно функціонувати за відсутності контексту (Єфімов, 2004: 12).

Одним з домінівних стилістичних засобів у тексті оригіналу є метафора. Роберт Алан Гарріс визначає метафору як стилістичний засіб, який порівнює два різних об'єкти, зіставляючи об'єкт безпосередньо з образом (Harris, 2018: 91). Попри те, що досліджуваний текст належить до наукового стилю, він містить в собі значну кількість метафор. Їх можна розподілити на дві категорії – «авторські метафори», що є властиві індивідуальному стилю Крістофера Дж. Леброна, а також «інтертекстуальні метафори», які були створені відомими афроамериканськими інтелектуалами, на яких автор посилався протягом свого дослідження.

Отже, першим прикладом є відтворення авторської метафори Крістофера Дж. Леброна *bearers of human souls* як «носії душ» в перекладі українською мовою з опущенням прикметника *human* – «людський».

This was maybe the most radical element of the Harlem Renaissance, to push whites to not merely acknowledge that blacks should be seen as bearers of rights, for example, but that they should be seen that way because they were the bearers of human souls rich in history and culture (Lebron, 2017: 50).

Можливо, це й була найрадикальніша складова Гарлемського ренесансу – не просто переконати білих визнати чорношкіре населення носіями права, а й призвичаїти сприймати їх саме так, адже афроамериканці – це «носії душ», які мають багату історію та культуру.

Вищезазначена метафора описує такі якості як моральність, духовність, гідність тощо, які формують у цьому випадку – особистість афроамериканця. Усі ці якості об'єднані у метафоричному словосполученні *bearers of human soul*, яке, на нашу думку, було введено автором по аналогії з юридичними поняттями, такими як *bearer of human rights* або *bearer of human duties*, відомими як «носії права» та «носії відповідальності» в українській правничій термінології. Оскільки всі ці поняття існують в термінології як мови оригіналу, так і в мові перекладу, при цьому концепції людяності є ідентичними в культурах обох країн, ми вирішили зберегти оригінальну метафору в українському перекладі без значної семантичної і стилістичної адаптації.

Щодо інтерконтекстуальної метафори, Крістофер Дж. Леброн зберігав автентичність стилістичних засобів виразності, притаманних промова неординарних і видатних особистостей, яких він цитував у своєму дослідженні. Наприклад, Зори Ніл Герстон, він характеризує як видатну особистість, зокрема, її витривалість та силу духу Для того, щоб підкреслити ці риси, Дж. Леброн посилається на слова самої ж Герстон, застосовуючи у такий спосіб пряму мову, яка містить в собі метафору *to sharpen one's knife*.

Hurston was equally strident in speaking about her ability to continue discovering and making her self... No, I do not weep at the world – I am too busy sharpening my oyster knife (Lebron, 2017: 57).

Також Герстон не шкодувала слів, коли розповідала про те, як продовжувала пізнавати себе та формувати своє «я»... Ні, я не ллю сльози через цей жорстокий світ – я надто зайнята загострюванням свого ножа для устриць.

Якщо звернути увагу на лексичний контекст, значення цієї метафори стає зрозумілим – Герстон не збирається примиритися з жорстокою реальністю світу, у якому панують білі, а натомість, готується до відчайдушної боротьби, яка, згідно з конотацією процесу «загострювання ножа», може включати в себе навіть визначення насилля. З огляду на те, що метафори *knife sharpening* в англійській мові та «загострювання ножа» в українській мають однакову семантику та закладену в неї конотацію, було прийнято рішення зберегти метафору тексту оригіналу у перекладі цільовою мовою (українською) (Український етимологічний словник онлайн).

3.2. Екстралінгвальні фактори в перекладі метонімії у «The Making of Black Lives Matter»

Ще одним домінійним стилістичним засобом в книзі *The Making of Black Lives Matter* є метонімія. Метонімію визначають як троп, що підкреслює певні ознаки, які є характерними для цілісного об'єкта, представляючи ці ознаки замість самого об'єкта (Wales, 2014: 267). Переважно, фрагменти з вмістом метонімії в тексті джерела було створено афроамериканськими інтелектуалами минулого, на яких посилається автор. Зокрема, вони часто використовували метонімію при позначенні всіх афроамериканців загальним терміном «Negro», який Дж. Леброн переніс у своє дослідження. Зауважимо, що Дж. Леброн, цитуючи афроамериканських інтелектуалів, не піддавав метонімію жодній адаптації, попри її принизливу конотацію в англійській мові. Натомість він вирішив зберегти її, як ми вважаємо, задля того, щоб надати своїй науковій

праці більшої автентичності. Відтак, при відтворенні наступних випадків метонімії у перекладі українською мовою ми керувалися такими ж самими міркуваннями, що наявно з кількох наведених нижче прикладів.

To all of this the New Negro is keenly responsive ... (Lebron 2017, c. 48) – Все це Новий Негр радо сприймає ...

He saw Cullen's denial of «Negro»... (Lebron, 2017: 52) – Він розглядав відмову Каллена від ... «Негр»...

У цих фрагментах ми бачимо метонімію як у тексті оригіналу, так і у тексті перекладу. Очевидно, що метонімія застосована в історичному контексті спілкування португальських та іспанських першопоселенців, які називали афроамериканців «negro», тобто «негри» (Merriam-Webster Dictionary онлайн). Додатково, цей термін у тексті джерела відтворено з великої літери та в однині, позначаючи цілу расу людей. Отже, саме тому його визначено як метонімію. Однак, в українській мові, на противагу англійському терміну з усіма його похідними, «негр» не вважається расистським і дискримінаційним, а навпаки, є цілком нейтральним. Це пояснюється відсутністю випадків колонізації афроамериканців і їх дискримінації за расовою ознакою в українській історії, на відміну від британської та американської. З цієї причини було вирішено відтворити цю метонімію в усьому тексті у її автентичній формі, перекладаючи Negro терміном «Негр», зберігаючи оригінальний правопис першої літери.

Випадки, коли метонімія використовується на позначення до афроамериканців у вигляді терміну «Negro», присутні й у численних власних назвах, що згадуються у тексті джерела. Зокрема, вони є частиною літературних і наукових праць, створених відомими афроамериканськими письменниками та поетами. Так само, як і у вищенаведених прикладах, ця метонімія була перекладена дослівно, без жодних замін і адаптації:

*... what I am claiming is his democratic theory of the common people can be found in an essay he wrote for *The Nation* in 1926, «The Negro Artist and the Racial Mountain» (Lebron, 2017: 52).*

... те, що я називаю його «демократичною теорією простого люду» можна відшукати у есе під назвою *«Негр-митець і расова гора»*, яке він написав для журналу «Нація» у 1926-му році.

Під час перекладу цих власних назв ми зосередилися не на політичній коректності терміну «Негр» (цей аспект вже був розглянутий вище), а слідували історичним, соціальним та політичним фактам доби, яку описував Дж. Леброн у своєму дослідженні. Іншими словами, ці приклади доводять важливість врахування екстралінгвальних факторів у перекладі. 20-ті роки в історії США відомі численними випадками расової дискримінації, лінчування та насилля, санкціонованого законами Джима Кроу, які були в дії до 1965 року. З огляду на ці факти, будь-які спроби заміни або адаптації терміну Negro або «Негр» більш сучасними та політкоректними термінами, такими як an African American або «афроамериканець» та black або «чорношкірий» у метонімії тексту оригіналу (і не лише у метонімії) призвели б до знецінення вищеописаних та інших екстралінгвальних факторів, що своєю чергою, спричинило б семантичні, прагматичні та стилістичні втрати в українському перекладі.

Наступний фрагмент містить метонімію the English crown, яка описує монархію та її могутність, зокрема, короля Георга III, який правив у Великій Британії та Ірландії під час Американської революції, яка завершилася здобуттям незалежності тринадцятьма британськими колоніями у Північній Америці від Великої Британії.

... American democracy is a project in the making rather than a triumph finalized by independence from the English crown and the subsequent establishment of our Constitution more than two centuries ago (Lebron, 2017: 48).

... американська демократія – це не тріумф, увінчаний здобуттям незалежності від англійської Корони та написанням нашої Конституції понад два сторіччя тому, а лише проект, що досі довершується.

Метонімічне зображення королівської влади через її найхарактерніший атрибут – корону, є досить типовим як для мови джерела, так й мови перекладу, оскільки носії обох мов історично знайомі з інститутом монархії. З огляду

на ці обставини, ми вирішили зберегти оригінальну метонімію в українському тексті, відтворивши її шляхом дослівного перекладу – «англійська Корона».

3.3. Особливості перекладу гіперболи як виразного засобу індивідуального стилю у «The Making of Black Lives Matter»

Досліджуваний розділ виділяється значною кількістю гіпербол. Гіперболу визначають як цілеспрямоване перебільшення певної якості об'єкта або явища (Карабан, 2004: 46). Роберт Алан Гарріс надає дуже високе значення гіперболі, вважаючи її найважливішим, найпотужнішим і найкориснішим стилістичним засобом, що «в мільярди разів впливовіший ніж будь-який інший засіб» (Harris, 2018: 32).

Попри те, що текст джерела належить до наукового стилю, який описує лише об'єктивні факти та не приймає навіть найменшого прояву суб'єктивності, присутність гіпербол у ньому ми можемо пояснити двома причинами. Перша причина полягає в інтертекстуальності, а саме – у численних репрезентаціях прямої мови видатних осіб, які на відміну від самого автора, вільно використовували будь-які лексичні та стилістичні засоби, щоб найбільш ефективно доносити свої думки, ідеї та погляди до цільової аудиторії. Саме ця причина зумовлює наявність такого віддаленого від наукового дискурсу стилістичного засобу як гіпербола у дослідженні Дж. Леброна. На підтвердження цієї тези наводимо такий приклад:

In 1925, James Weldon Johnson marveled: ... Harlem is not merely a Negro colony or community, it is a city within a city, the greatest Negro city in the world... (Lebron, 2017: 45).

У 1925-му році Джеймс Велдон Джонсон із захопленням писав: «... Гарлем – це не якась колонія чи громада темношкірих, це місто всередині міста, найбільший «Чорний поліс» у світі...».

У цьому реченні ми бачимо гіперболу, що належить Д. В. Джонсону, який описував Гарлем як «найбільше місто негрів». Перебільшення у цьому описі можна зрозуміти, якщо ознайомитися з адміністративною географією Нью-

Йорка, за якою Гарлем позначає лише невеликий район в окрузі Верхній Мангеттен, а не окреме місто, і вже точно не «найбільше», яким його зображував Джонсон (Black America, 2011: 171). Така невідповідність між описом авторства Джонсона та об'єктивною реальністю є тим фундаментом, на якому ґрунтується гіпербола. Втім, ми вирішили зберегти її у перекладі, адже слова Джонсона насправді підкреслюють важливість Гарлему як суспільного явища та прославляють кількість та досягнення його активістів, метафорично порівнюючи маленький район з цілим містом. Таким чином, гіперболізація Гарлему зумовлена не семантикою наведеного вище речення, а радше його конотацією.

Друге пояснення наявності гіпербол у науковому тексті – це індивідуальний стиль письма, притаманний Крістоферу Дж. Леброну. Мета його дослідження, полягає не лише у розгляді та аналізі історії афроамериканців, а також у переконанні аудиторії, що життя чорношкірих людей насправді мають значення. Саме ця ідея становить основу всіх тез, аргументів і прикладів, які автор наводить та розвиває у книзі. А для того, щоб зробити їх більш захоплюючими та переконливими, автор застосовує гіперболи. Впливаючи на емоційне сприйняття, при цьому часто нехтуючи об'єктивними фактами, гіпербола змальовує в уяві аудиторії необхідні образи, що надає будь-якій тезі додаткову переконливість, що можна простежити у прикладі нижче:

His backdrop was ... a large, digital replica of the American flag blowing in the wind. Even the most jaded of us would have a hard time resisting the image's patriotic motivational power (Lebron, 2017: 43).

На задньому плані розміщувалося ... величезне цифрове відтворення прапора США, що розвіювався за вітром. Навіть найбільш знесиленим серед нас було б вкрай складно опиратися патріотичній мотиваційній силі цього образу.

У цьому прикладі ціле речення функціонує як гіпербола. Воно характеризує цифрове відтворення американського прапора, яке, за словами автора, має настільки величезну патріотичну та мотиваційну силу, що навіть виснажені люди нездатні їй опиратися. Відтак, Крістофер Дж. Леброн широко використовує гіперболу, очевидно перебільшуючи силу прапора США

та узагальнюючи політичні погляди всіх американців. Мету цієї гіперболи можна зрозуміти, звернувшись до контексту: автор критикує американців за їх надмірний патріотизм та небажання бачити справжні проблеми в суспільстві. Пізніше в тексті він називає прапор США «всеамериканським символом поліцейського автомобіля» (Lebron, 2017: 43), підкреслюючи масштабність поліцейського насилля в країні, яке особливо гостро впливає на відношення до афроамериканців, а також байдужість американського суспільства до цієї проблеми через сліпий патріотизм.

Висновки до розділу 3

Образність і науковий стиль є зазвичай поняттями несумісними у дослідницькій практиці. Однак, враховуючи унікальність авторського стилю Дж. Леброна, застосування ним цитування відомих особистостей, варто зауважити образність тексту, представлену метафорою, метонімією та гіперболою, які проаналізовано у цьому розділі.

Ураховуючи все вищесказане, головна функція метонімії тексту джерела полягає у збереженні історичної автентичності, що проявляється у поширеній застарілій термінології. Вважаємо цілком виправданим рішення перекласти цю термінологію у її оригінальній формі, дотримуючись, з іншого боку, правил політичної коректності. Метафора та гіпербола служать єдиній цілі – підвищити доступність дослідження Дж. Леброна для всіх типів цільової аудиторії. А отже, поставлено задачу зберегти їх у перекладі та часом навіть доповнювати нововведеними для того, щоб забезпечити релевантний рівень розуміння проблематики тексту джерела українською аудиторією. Отже, особлива увага приділялась спільним культурним рисам та відмінностям між носіями англійської та української мов аби уникнути прагматичних втрат у перекладі.

ВИСНОВКИ

Переклад наукових досліджень, присвячених суспільно-політичним подіям, які набувають глобального розповсюдження, завжди пов'язаний з певними викликами для перекладача. Як об'єкт дослідження було обрано текст джерела і власний переклад мікрофрагментів тексту «The Making of Black Lives Matter», що містять мовні одиниці репрезентації проблематики руху BLM.

Винесені на захист положення отримали своє науково-практичне обґрунтування. У ході дослідження:

– визначено *функційні особливості наукового стилю* в книзі «The Making of Black Lives Matter», виокремлено інформативну, аналітичну і переконливу функції тексту;

– описано *специфіку тексту джерела перекладу* як науковий текст з множинними цитуваннями визначних афроамериканських особистостей минулого, що додає комунікації автора з читачем обґрунтованості й об'єктивності;

– ідентифіковано *соціально й культурно марковані реалії тексту джерела*, пов'язані з соціально-політичними та культурними умовами та історичними подіями розвитку афроамериканського руху BLM;

– окреслено *коло політично-коректної термінології для перекладу* «The Making of Black Lives Matter» з урахуванням культурно-соціальних відмінностей цільової аудиторії;

– застосовано *доречні перекладацькі трансформації для українського перекладу тексту джерела* зважаючи на граматичні відмінності між українською та англійською мовами. Виявлено, що при перекладі книги «The Making of Black Lives Matter» частіше зустрічаються модуляція, еквівалентний переклад та описовий переклад;

– схарактеризовано *образну специфіку тексту джерела*, представлену метафорою, метонімією і гіперболою;

– узагальнено *способи перекладу мовних реалій усіх рівнів для політично коректного відображення соціо-культурної специфіки тексту джерела*, враховуючи ті, що створено автором книги та інтертекстуальні, авторами

або носіями яких є видатні афроамериканські особистості, на яких посилається автор книги.

Проведена наукова розвідка показала специфіку перекладу політично коректних наукових текстів про «рух BLM», донесення проблематики тексту оригіналу, яка виявляється у великій кількості реалій та спеціалізованої термінології, до цільової аудиторії, зробивши її максимально доступною в українському перекладі і дотримуючись при цьому принципів наукової неупередженості.

Практичні результати дослідження знайшли відображення у статті «Sociopolitical discourse translation».

Визначена на основі аналізу тексту джерела культурно-стилістична стратегія перекладу сприяла формуванню консенсусу щодо розуміння сучасного руху BLM та афроамериканської проблематики перекладачем. Її застосування сприяло збереженню авторського стилю книги «The Making of Black Lives Matter» й забезпечило застосування цілої низки трансформацій для адаптації реалій джерела до цільової аудиторії з урахуванням соціально-культурних розбіжностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Єфімов Л. П., Ясінецька О. А. Стилїстика англїйської мови і дискурсивний аналіз. Вінниця: Нова Книга, 2004. 240 с.
2. Карабан В. І. Переклад англїйської наукової і технїчної лїтератури. Граматичнї труднощї, лексичнї, термїнологїчнї та жанрово-стилїстичнї проблеми. Вінниця: Нова Книга, 2004. 576 с.
3. Козачук А. М. Інтерглосальнїсть та інтерглосема у перекладознавствї. Актуальнї проблеми германо-романської фїлологїї та освїтнїй соціокультурний процес: Матерїали Мїжнародної науково-практичної конференцїї, Тернопіль, 4-5 жовтня 2013 р. С. 158-160.
4. Корунець І. В. Теорїя і практика перекладу (аспектний переклад). 12-е вид. Вінниця: Нова Книга, 2017. 448с.
5. Black America. State-by-State Historical Encyclopedia (2 volume Set). (Hornsby Alton Jr. Ed.). Greenwood Pub Group Inc., 2011. 1032 p.
6. Bonabi M., Jafarigohar M. Literary Texts and Direct Speech Representation: Explorations in the Discoursal Values of Direct Quotation as a Textual Strategy. Theory and Practice in Language Studies, ACADEMY PUBLISHER, December 2012. Vol. 2. No. 12, P. 2611-2618.
7. Brown Keith and Miller Jim. The Cambridge Dictionary of Linguistics. New York: Cambridge University Press, 2013. 464 p.
8. Cambridge Academic Content Dictionary. (Paul Heacock Comis. Ed.) New York: Cambridge University Press, 2009. 1212 p.
9. Chris Baldick. The Oxford Dictionary of Literary Terms. 4th ed. New York: Oxford University Press, 2015. 481 p.
10. Delabastita D. Literary studies and translation studies. *Handbook of Translation Studies*. (Y. Gambier, L. van Doorslaer Eds.). 2nd vol. Amsterdam: John Benjamins, 2011, P. 69-79.
11. Harris R. A. Writing with Clarity and Style. 2nd ed. New York: Routledge, 2018. 232 p.

12. Hartley T. Technology and translation. The Routledge Companion to Translation Studies. (J. Munday Ed.). New York: Routledge, 2009, P. 106-128.
13. Jean Boase-Beier. Stylistic Approaches to Translation. New York: Routledge, 2014. 185 p.
14. Lebron C. J. The Making of Black Lives Matter. A Brief History of an Idea. New York: Oxford University Press, 2017. 153 p.
15. Leppihalme R. Realia. *Handbook of Translation Studies*. (Y. Gambier, L. van Doorslaer Eds.). 2nd vol. Amsterdam: John Benjamins, 2011, P. 126-131.
16. Malmkjær K., Windle K. Oxford Handbook of Translation Studies. New York: Oxford University Press, 2011. 475 p.
17. Newmark P. More Paragraphs on Translation. Bristol: Multilingual Matters Ltd, 1998. 246p .
18. Newmark P. A Textbook of Translation. London: Prentice Hall, 2010. 311 p.
19. Patricia Canning. Functionalist stylistics. The Routledge Handbook of Stylistics. (Michael Burke Ed.). New York: Routledge, 2014, pp. 45-68.
20. Routledge Encyclopedia of Translation Studies. Edited by Mona Baker and Gabriela Saldanha. 3rd ed. New York: Routledge, 2020. 900 p.
21. Sandrini P. Localization and Translation. LSP Translation Scenarios (H. Gerzymisch-Arbogast, G. Budin, G. Hofer Eds.). 2nd vol. Saarbrücken: ATRC Group, 2008, P. 169-193.
22. Turner B. S. Cambridge Dictionary of Sociology. New York: Cambridge University Press, 2006. 709 p.
23. The Manual of Scientific Style. (Harold Rabinowitz Suzanne Vogel Eds). New York: Academic Press publications, 2009. 955 p.
24. Wales K. A Dictionary of Stylistics. 3rd ed. New York: Routledge, 2014. 497 p.
25. ЕТИМОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ. URL: <https://ukraineclub.net/etymologichnyii-slovnyk-ukraiinskoi-movy>
26. Dictionary by Merriam-Webster. Retrieved from: <https://www.merriam-webster.com/>

27. Fernández Guerra A. Translating culture: problems, strategies and practical realities. *Art and Subversion: A Journal of Literature, Culture and Literary Translation*, 2012. Vol. 3. No.1. It1. Retrieved from: <https://www.sic-journal.org/Article/Index/173>

28. Macmillan Dictionary online. Retrieved from: <https://www.macmillandictionary.com/us/>

29. What is it like to be a Philosopher? (Interview with Lebron C. J.). Retrieved from: <http://www.whatisitliketobeaphilosopher.com/chris-lebron>